

JAARBOEK
2007

Colofon

Uitgave van de Stichting voor
Fundamenteel Onderzoek der Materie
(FOM)
Postbus 3021
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 600 12 11
Fax (030) 601 44 06
E-mail info@fom.nl
Internet <http://www.fom.nl>

Redactie:

drs. Huub Eggen

Interviews:

drs. Mariette Huisjes

Fotografie:

Nout Steenkamp/FMAX e.a.

Vormgeving en productie:

Badoux Drukkerij bv, Houten

Gedrukt op: Propoff (FSC-kwaliteit)

Uitgave maart 2008

Oplage 1700 exemplaren

Inhoud

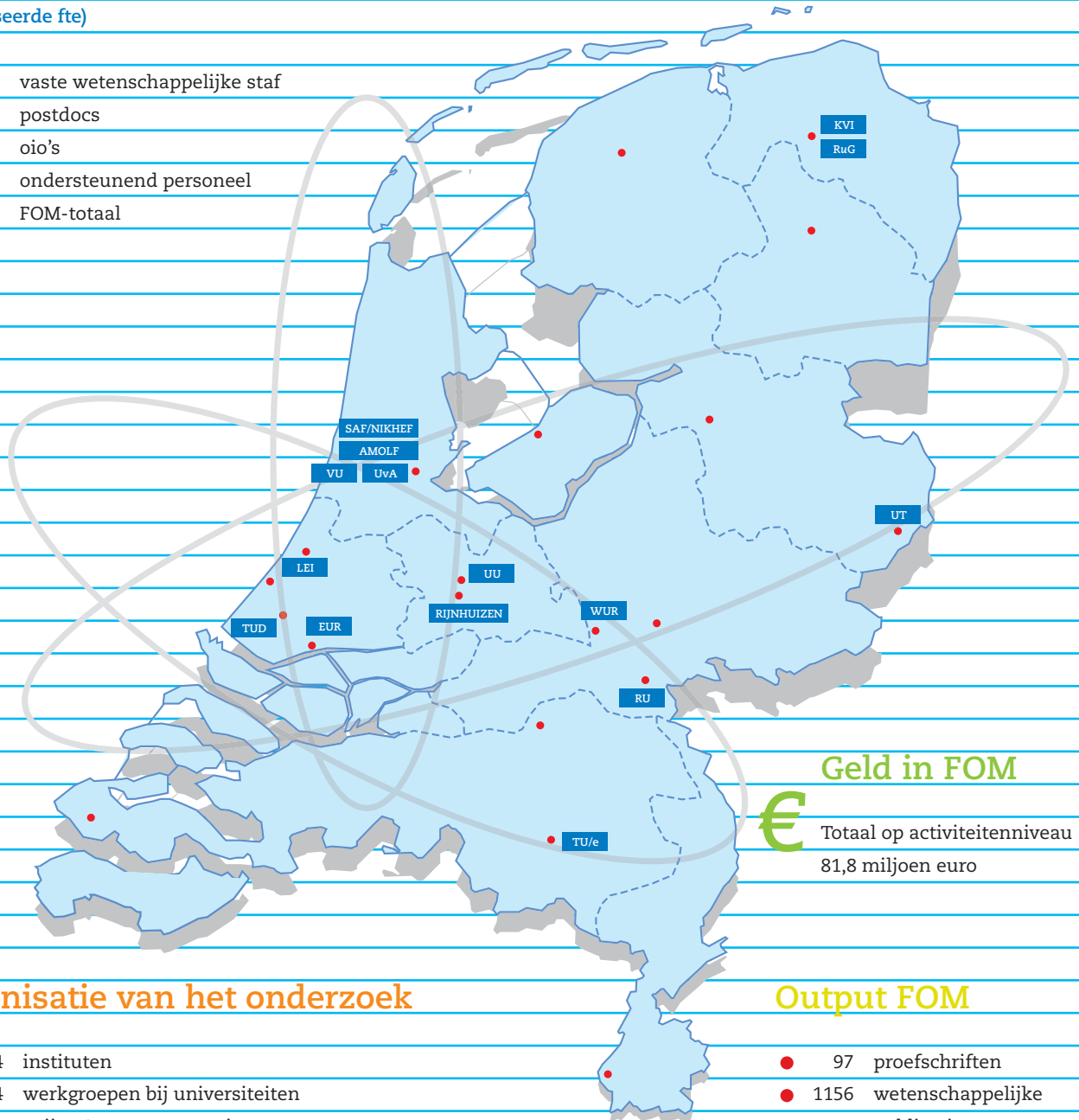
FOM in kengetallen	4
Voorwoord	5
Rapportage realisatie strategisch beleid	7
Hoofdstuk 1	
Intermezzo	30
Hoogtepunten uit het onderzoek	35
Hoofdstuk 2	
Intermezzo	84
Intermezzo	100
Intermezzo	116
FOM in feiten en cijfers	121
Hoofdstuk 3	
Bijlagen	137
1. FOM-werkgroepen	
2. Lijst van afkortingen	

Kengetallen FOM in 2007

Mensen in FOM

(in gerealiseerde fte)

- 89 vaste wetenschappelijke staf
- 109 postdocs
- 333 oio's
- 313 ondersteunend personeel
- 844 FOM-totaal



Geld in FOM



Totaal op activiteitsniveau
81,8 miljoen euro

Organisatie van het onderzoek

- 4 instituten
- 164 werkgroepen bij universiteiten
- 52 Vrije FOM-programma's
- 12 Industrial Partnership Programmes
- 120 projecten in de FOM-projectruimte

Output FOM

- 97 proefschriften
- 1156 wetenschappelijke publicaties

Voorwoord

'FOM is terug' kopte het blad *Onderzoek Nederland* op 22 november 2007. Aanleiding was ons persbericht over het honoreren van zes grote nieuwe FOM-programma's, met een totaalbudget van ruim 18 miljoen euro. De honoreringen waren het resultaat van de eerste ronde voor nieuwe FOM-programma's nadat wij ons programmaloket om financiële redenen enkele jaren geleden hadden moeten sluiten. Het loket ging eind 2006 weer open, met 1 maart 2007 als deadline voor het indienen van vooraanmeldingen. Op die dag zaten er liefst 26 ideeën voor nieuwe onderzoeksprogramma's in onze brievenbus, over de meest uiteenlopende onderwerpen in de natuurkunde en gedragen door een keur aan gerenommeerde en excellente jonge onderzoekers. Nadat één vooraanmelding was teruggetrokken, konden de indieners van de overige 25 aanmeldingen op 3 april persoonlijk in Utrecht hun ideeën aan adviescommissies van FOM presenteren. Het werd een lange en vermoeiende maar uiterst boeiende dag. Op basis van de adviezen van de commissies en eigen kwaliteits- en beleidsmatige overwegingen selecteerde het Uitvoerend Bestuur van FOM op 12 juni tien vooraanmeldingen voor uitwerking tot volwaardige onderzoeksaanvragen. Die lieten we in de maanden daarna beoordelen door onafhankelijke buitenlandse deskundigen. Op basis van die oordelen en het weerwoord van de indieners erop besloot het bestuur op 13 november de zes best scorende aanvragen te honoreren. De gehonoreerde programma's gaan allemaal over onderwerpen die 'hot' zijn

in de natuurkunde. In elk ervan bundelen onderzoekers van drie tot soms wel zeven kennisinstellingen hun krachten. Daarmee voldoen ze aan het doel dat FOM voor de nieuwe programma's had geformuleerd: focus op een beperkte aantal wetenschappelijk uitdagende onderwerpen en breng onderzoeksgroepen bij elkaar (massa). Opvallend is de gemiddelde leeftijd van de programmaleiders: 40 jaar. Een nieuwe generatie leiders van onderzoek in de Nederlandse natuurkunde presenteert zich!

Een dag na *Onderzoek Nederland* verscheen de langverwachte 'Strategische agenda voor het hoger onderwijs, - onderzoek en wetenschapsbeleid' van minister Plasterk. Het vervult ons met trots dat hij FOM het beste voorbeeld noemt van de mechanismen die binnen NWO zijn ontwikkeld om focus en massa aan te brengen in het fundamentele onderzoek. Echter, na de duidelijke boodschappen van onder andere de Kennisinvesteringsagenda (van het eerste Innovatieplatform) en het rapport van de Commissie Dynamisering zijn we teleurgesteld over de omvang en het tempo waarmee deze Strategisch agenda het onderzoek (extra) wil versterken.

Terwijl het loket voor onze FOM-programma's gesloten was, hadden we gelukkig wel middelen om ons nieuwe instrument IPP (Industrial Partnership Programmes) op poten te zetten. Daarin doen we met bedrijven gezamenlijk gefinancierd fundamenteel onderzoek aan onderwerpen

waar ook die bedrijven belang in zien. Zo verlegt dit onderzoek niet alleen de grenzen van de wetenschap, maar draagt het tegelijk bij aan versterking van de kennisbasis in Nederland voor mogelijke economische innovaties. De belangstelling van bedrijven om IPP's aan te gaan blijft alsmaar groeien. In 2007 kregen vier nieuwe programma's het groene licht en werd er nog één ander in de steigers gezet. Sinds het begin van de IPP's zijn we in totaal al veertien van dit soort programma's begonnen, waarbij de eerste overigens ook al weer zijn afgesloten.

Enkele FOM-medewerkers en nauw bij onze organisatie betrokken onderzoekers ontvingen in 2007 eervolle prijzen en benoemingen in binnen- en buitenland, terwijl ons instituut SAF/NIKHEF door een internationaal panel van NWO als uitstekend werd beoordeeld.

Gelet ook op de resultaten uit ons onderzoek die in dit jaarboek worden gepresenteerd is FOM al met al een organisatie om trots op te zijn. Ik dank iedereen binnen de FOM-organisatie voor alle inspanningen die tot ons succes leiden en onze financiers – en NWO in het bijzonder – voor de steun die ze ons verlenen.

Dr. Hans Chang
directeur FOM

maart 2008

